

Summary:**What thrilled Professor Baltazar in the museum?**

The question in the title was addressed to all the children in Zagreb. They were invited to a game of finding museum items in 15 Zagreb museums.

Having in mind the fact that during the Patriotic War the permanent exhibitions in all museums were taken down in order to be protected from war devastation, children from the first to the sixth grade never had a chance of learning about the contents and the function of museums.

Much thought was given to the possibilities and ways of bringing the contents of museums closer to children and explaining to them their character, importance and contents. The answer was found in a game with prizes entitled "What thrilled Professor Baltazar in the museum?"

Professor Baltazar is well known to us as a character from cartoons made by the Zagreb School of Animated Film, who solves difficult problems. The children had to envisage Baltazar visiting all the Zagreb museums. In each museum he had found an exhibit he liked most and marked it with his figure. The children had to play detectives and, by visiting all the museums, had to discover, in other words find the marked exhibit. Every child who visited at least ten museums and found the figure of Baltazar won a small prize of sweets and gained the right to participate in the prize draw during the final celebration.

The final celebration took place on May 15th, on the occasion of International Museum Day.

1100 posters, 2000 booklets in which the discoveries had to be noted, 100 stickers, 500 badges and around 1400 invitations to the final celebration were printed for the game.

Of course, the game was not an end in itself. We wanted the children to visit and get to know as many museums as possible, to note the differences and study the exhibits.

The media had reported extensively about the game during the time it was played, and took special interest in the final celebration.

The educational aim of the game consisted of turning the museum towards the young, because they are the future of museums.

VRUĆI ZEMLJOVIDI

Igraonice i radionice uz međunarodnu izložbu

Kartografi – geognostičke projekcije za 21. stoljeće,

Muzej suvremene umjetnosti, Zagreb, 8.6.-27.7.1997.

Nada Beros

Muzej suvremene umjetnosti

Zagreb

Poznavatelji prilika u suvremenoj umjetnosti u našoj sredini nisu bili iznenađeni činjenicom što je prva velika međunarodna izložba suvremene umjetnosti u Republici Hrvatskoj koncipirana upravo u Muzeju suvremene umjetnosti u Zagrebu, ustanovi koja je u svojoj, više od četiri desetljeća dugoj povijesti, bila inicijatorom važnih međunarodnih manifestacija, među kojima su izložbe što su obilježile pokret Nove tendencije (1961.-1973.) nedvojbeno najpoznatije.

Kartografi – geognostičke projekcije za 21. stoljeće, međunarodni projekt što ga je osmislio i pokrenuo Želimir Košćević, muzejski savjetnik MSU-a, realiziran je uz pomoć niza stručnjaka, kustosa, umjetnika, arhitekata, likovnih pedagoga, dizajnera... u lipnju i srpnju 1997. godine. Važan segment tog projekta bio je edukativni program. Njime se nastojalo obuhvatiti različite obrazovne slojeve publike i različite starosne skupine: od predškolske djece u likovnim igraonicama do stručnjaka u području suvremene umjetnosti i kartografije, što ih je okupio međunarodni simpozij u Goetheovu institutu u Zagrebu. Sudeći prema broju sudionika i njihovim primjedbama u Bilježnici dojmova, kao i prema ocjenama stručnjaka i medijskoj recepciji, iznimno uspješne bile su likovne igraonice i radionice za djecu, učenike, studente i odrasle. One su se odvijale na Vranicanijevoj poljani, u neposrednoj blizini Muzeja suvremene umjetnosti, na dan otvorenja izložbe, 8. lipnja 1997. godine. Stoga će se u ovom tekstu najviše govoriti o tom dijelu edukativnog programa uz izložbu *Kartografi*.

Planiranje

Prvi je dogovor u vezi s edukativnim programom uz izložbu *Kartografi* započeo u proljeće 1996. godine, kad sam prihvatio poziv kolege Košćevića da osmislim i predložim pedagošku djelatnost uz izložbu. Već u jesen jasno su se raspoznavale osnovne crte tog programa koji je ubrzo bio prihvaćen i na Stručnom kolegiju MSU-a. Kako približiti pojam kartografije različitim dobnim skupinama posjetitelja i kako potaknuti što širi krug sudionika da iskažu vlastito viđenje o pojavi što je u

umjetnosti 20. stoljeća dala mnoge intrigantne odgovore o fenomenu koji u sebi sadržava znanstvene, kulturološke, političke i druge konotacije? To je pitanje u devedesetim godinama posebno kompleksno i bolno bilo u Hrvatskoj, jer smo i sami bili svjedoci kako su se granice i zemljovidi mijenjali u krvi, ispisujući neke od najtragičnijih stranica u novijoj povijesti. Poučeni time htjeli smo pokazati kako stvarati zemljovide ne znači samo maštati i igrati se, nego znači i pamtiti i biti odgovoran spram sebe i spram drugih.

Saznanja o tome nastojali smo stupnjevati prema starosnoj dobi sudionika, nastojeći u prvom redu poticati samostalnost, otvorenost, maštu, kreativnost i toleranciju. Stoga smo odlučili osigurati široki raspon iskaza ideja: od vrlo konkretnog, plastičnog oblikovanja zemljovida u pijesku za najmlađu dob, do "apstraktnog", virtualnog stvaranja zemljovida na računalu, za djecu i za odrasle.

Središnji izložbeni prostor Kartografa, zagrebački Umjetnički paviljon, bio je izabran kao mjesto na kojem ćemo pokušati realizirati interaktivni umjetnički projekt, odnosno stvoriti poseban prostor za djecu, dječji kutić (KIDSPACE).

Pripreme

Zbog termina izložbe, koji je bio predviđen za lipanj i srpanj 1997., mjeseci u kojima se mogu očekivati povoljni vremenski uvjeti za rad u vanjskom prostoru, činilo se osobito izazovnim da prvi put pokušamo realizirati edukativnu djelatnost na otvorenome. Stoga smo najprije krenuli za pronalaženjem prikladne lokacije. Vranicanijeva poljana učinila se iz nekoliko razloga idealnim prostorom: prvo, u neposrednoj je blizini MSU-a, pa će sudionici radionica moći najprije razgledati dio izložbe Kartografa, smještene u tom prostoru. Poljana je intimnoga karaktera, zanimljivog rasporeda, opremljena klupama i ostalim parkovnim inventarom, na njoj se izmjenjuju zelene površine s površinama pokrivenim šljunkom, koje je moguće pretvoriti u privremene "radne" površine. Tu su i krošnje drveća koje će osigurati hlad na nekim "fiksni" točkama, i, što je najvažnije, zaštićena je od buke i prometa, pa je i sigurnosni element bio zadovoljen.

Prvo je trebalo osigurati uporabnu dozvolu u Gradskom uredu za planiranje. Moralo se čekati nekoliko mjeseci, ali smo, zahvaljujući usmenoj najavi da će Gradski ured za planiranje poduprijeti projekt, ipak krenuli u pripreme i prije službene dozvole. Također, pored dozvole bilo nam je dopušteno da jednu površinu na Vranicanijevoj poljani privremeno pretvorimo u veliki bazen s pijeskom za najmlađe sudionike. Stoviše, zahvaljujući susretljivosti voditelja Gradskog ureda i razumijevanju Vodoprivrede, bio nam je besplatno osiguran pijesak, kao i njegov dovoz i odvoz.

Suradnici

Pored redovitih suradnika u obrazovnim programima MSU-a, voditeljica igraonica i radionica, mladih umjetnica Ksenije Turčić, Kristine Leko – Fritz, Danice Franić i Manuele Vladić, nastojali smo uključiti i nove suradnike, u prvom redu umjetnike koji imaju pedagoškog iskustva i koje privlači rad s djecom. U planiranje i osmišljavanje radionica uskoro su se uključili: Vladimir Gudac, Sanja Bachrach, Mario Kristofić, Iva Matija Bitanga, Ida Mati, Jasminka Končec, Ivan Marušić – Klif i Dražen Trogrlić. Na sastancima su se razrađivale ideje i nastojala usuglasiti cjelina. Na kraju se došlo do broja od deset različitih igraonica i radionica na Vranicanijevoj poljani, te permanentnog prostora u Umjetničkom paviljonu, koji će realizirati mladi umjetnik Ivan Marušić – Klif, u suradnji s arhitektom postava izložbe u Paviljonu, Mariom Beusanom.

Financiranje

Kako je godišnji proračun za edukativnu djelatnost MSU-a relativno skroman, a uključivanje sponzora neizvjesno, odlučili smo se za sudjelovanje u natječaju za obrazovne programe Otvorenog društva, koji je predviđao sufinanciranje obrazovnih programa u iznosu od 500 do 5000 američkih dolara. U prijavi za taj natječaj predviđali smo i mogućnost kompjutorske radionice, tzv. microgallery, te zamolili sufinanciranje računala i softwera kako bi se posjetitelji mogli uključiti i u kompjutorsko kreiranje kartografije. Na žalost, nismo naišli na razumijevanje komisije u Otvorenom društvu. Program je bio financiran sa samo 500 dolara, pa smo od kompjutorske radionice morali u posljednji trenutak odustati jer više nije bilo dovoljno vremena da pokušamo realizirati tu ideju uz pomoć sponzora.

Promidžba

Tijekom višegodišnjega, kontinuiranog organiziranja likovnih radionica u MSU-u, u naš su adresar uvrštene adrese više od stotine djece koja sudjeluju u igraonicama i radionicama, kao i stotinjak dječjih vrtića, osnovnih i srednjih škola koje redovito primaju obavijesti o pedagoškoj djelatnosti Muzeja. Dakako, obavijesti šaljemo i tiskovnim i elektronskim medijima. Ovaj smo put htjeli dosegnuti i djecu koja do sada nisu sudjelovala u radionicama MSU-a, stoga smo se odlučili tiskati 500 pozivnica-razglednica, na kojima je uvećani detalj plana Zagreba, s posebno označenim mjestima radionica, koje su bile dijeljene mladim posjetiteljima na otvorenju izložaba u Umjetničkom paviljonu i MSU-u. Pozivnicu je dizajnirao Dražen Trogrlić, a sponzorirala su je Naša Djeca – Offset tisak. Sama pozivnica zamišljena je kao

prvi korak u svladavanju kartografskih pojmova. Naime, na rubovima su tiskana imena organizatora i sponzora, a da bi ih posjetitelj pročitao mora okretati pozivnicu u krug, poput busole, i na taj način se susresti s pojmom snalaženja u prostoru, orijentacije i sl. Također, na pozivnici je bila i obavijest o tome da se u slučaju kiše igraonice i radionice odgađaju za sljedeću nedjelju, 15. lipnja 1997. u isto vrijeme.

Dječji kutić

U Umjetničkom paviljonu, prema nacrtu arhitekta Maria Beusana, bio je sagrađen poseban prostor za djecu – dječji kutić (Kidspace). Angažiran je mladi umjetnik Ivan Marušić – Klif da predloži interaktivni projekt vezan uz pojam kartografije koji će djeca svojim sudjelovanjem “dograđivati” i “mijenjati”.

Umjetnik je predložio K’NEX konstruktivne elemente, plastične elemente različitih oblika i boja, koji se odskora nalaze i na našem tržištu, i koji pružaju vrlo velike mogućnosti gradnje i poticanja kreativnosti. Kontaktirana je MAGMA, tvrtka koja ih uvozi, a njezini marketinški stručnjaci pokazali su iznimno razumijevanje za projekt i pomogli njegovu realizaciju. Prvi je put K’NEX upravo u Zagrebu promoviran kao materijal za izradu umjetničkog djela. Umjetnik je u omanjoj tamnoj prostoriji napravio veliki transparentni globus od K’NEX elemenata, koji se pokreće s pomoću elektromotora, okružen zvjezdicama čiju su konstelaciju, pritiskanjem tipki na tipkovnici, mladi posjetitelji mogli mijenjati, osvjetljavati ih ili ostavljati u mraku. Cilj je igraonice bio da se povežu poznati pojmovi – crtež, ploha, volumen, prostor – s novim pojmovima – kinetika, dinamika, interaktivnost, transformacija – te osvijesti

njihovo međusobno djelovanje i ovisnost. U Dječjem kutiću, usred izložbe, djeca su otkrila malo carstvo slobode, u kojem su pozvana da slobodno sudjeluju u stvaranju vlastite kartografije.

Sponzori

Kako bi se što uspješnije organizirale radionice na Vranicanijevoj poljani, kontaktirali smo brojne sponzore. Želimo istaknuti susretljivost i entuzijazam tvrtke za opremu dječjih vrtića i škola IDA-DIDACTA, koja je s velikim razumijevanjem i pažnjom pomogla opremiti cijeli prostor – kućicom za fotografsku

radionicu, znakovima, loptama, priborom za pijesak, likovnim priborom i materijalom, kao i brojnim darovima za djecu. U opremi su pomogli i Hrvatska školska kartografija, posudbom i poklonom zemljovida i globusa, Čajoteka s osvježavajućim napicima i darovima, Školska knjiga, TOZ, Karbon i Kraš, čiji su proizvodi pomogli u realizaciji radionica ili su darovani djeci u Kvizu o kartografiji. Zahvaljujući

*Igraonica u pijesku za djecu predškolske dobi
voditeljica: Ksenija Turčić
snimio: Boris Cvjetanović*

sponzorima, svako je dijete dobilo skroman dar kao uspomenu na sudjelovanje u igraonicama.

Sigurnost

Za održavanje igraonica i radionica na Vranicanijevoj poljani bilo je potrebno osigurati dozvolu gradskog MUP-a, jer se radilo o okupljanju većeg broja ljudi na javnom prostoru. Također, bilo je potrebno odrediti redare sa službenim oznakama koji će osigurati red tijekom održavanja. S kolikom se pozornošću pristupilo tom poslu, neka posluži i podatak da je specijalna policijska postrojba pregledala teren uoči igraonica kako bi se izbjegle nepredviđene posljedice. Na terenu je bila organizirana i prva pomoć. Svaki je djelić Vranicanijeve poljane, uključujući i susjednu kafeteriju Tolkien's House, koja je bila sponzor Kartografa, bio uključen u igraonice. Štoviše, dvije su radionice za mladež,

Zemljovidi-frotaži Gornjega grada i Gornji grad – carstvo znakova uključile cijeli prostor Gornjega grada.

Organizacija igraonica i radionica

Prijam

Na ulazu u park nalazio se informacijski stup s plakatom izložbe Kartografi i prijamni stol. Tu su se sudionici mogli obavijestiti o događanjima putem letaka i plana Poljane (autorica crteža: Iva Matija Bitanga) na kojem su bila označena mjesta na kojima će se odvijati deset

zasebnih radionica.

Također, bilo je potrebno ispuniti prijavnicu s osobnim podacima i opredijeliti se za pojedinu radionicu.

Prijavnice su poslužile i kao "kupon" za sudjelovanje u kvizu i izvlačenje nagrada.

Tu se nalazila i Bilježnica dojmova, u koju su sudionici mogli upisati svoje dojmove nakon završenih radionica.

Tu je bila stacionirana i prva pomoć, kao i kutić

za okrepu ledenim čajem. Na slikarskom stalku bila je postavljena ploča s imenima sponzora. Radi bolje orijentacije radionice su bile označene nekom vrstom prometnih znakova s brojevima. Cijeli je prostor bio pregledan i unaprijed opremljen zamljopisnim kartama, globusima, kućicom za fotografsku radionicu, velikim panoom na kojem će se pokazati radovi radionica koje su radile na prostoru Gornjega grada. U radu igraonica i radionica sudjelovalo je 158 sudionika.

1. Igraonica u pijesku za djecu predškolske dobi

Voditeljica: Ksenija Turčić, akademska slikarica

Asistentice: studentice Pedagoškog odjela Filozofskog fakulteta u Zagrebu

Djeca su u bazenu s pijeskom gradila reljefni mini-pejzaž s prepoznatljivim elementima: brdo, dolina, cesta, rijeka, jezero... i

nakon toga ga obojila rastopljenim prahom u boji koji nije toksičan. Cilj je igraonica bio uputiti djecu najmlađe dobi da uoče promjenu veličina i razmjera, da se uče prilagođavanju zadanim omjerima (bazenu s pijeskom), izuzimanju suvišnih detalja i slično, uočavanju svih onih elemenata koji nam pomažu da se snalazimo na zemljovidima, te da kroz igru i druženje nauče neke nove pojmove.

Sudjelovalo je 25 djece.

2. Otoci – igraonica na šljunku (za djecu od 5 do 12 godina).

*Otoci – eko igraonica na šljunku
voditeljica: Danica Franić
snimio: Boris Cvjetanović*

Voditeljica: Danica Franić, profesorica likovne kulture
Na ravnoj površini posutoj šljunkom djeca su isključivo prirodnim materijalima, prethodno prikupljenim za tu svrhu (kamen, drvo, šibljice, lišće...) gradila svojevrstan "prirodni" zemljovid. Svako je dijete gradilo svoj otok s karakterističnim krajolikom i nastambama na njemu, sudjelujući i stvarajući globalne

mape imaginarnog otočja. Cilj je bio minimalnim i ograničenim sredstvima poticati dosjetljivost i snalaženje djece, te osvještavati ekološki pristup temi.

Sudjelovalo je sedmero djece.

3. Igraonica kolaža-reljefa (za djecu od 5 do 12 godina)

Voditelj: Dražen Trogrlić, akademski slikar

Djeca su iskoristila otpadni materijal, ostatke papira iz tiskare, gužvajući ih i lijepeći na kartonskoj podlozi, stvarajući minijature reljefa krajolika. Različite boje papira i njihova kakvoća omogućile su dinamične nakupine, stvarajući ritam konkavnih i konveksnih oblika. Djeca su oblikujući i izabirući različite vrste papira, lijepeći ih u srodne i suprotstavljene

nakupine, osvještavala razlike i granice dvodimenzionalnog i prostornog "crteža". Sudjelovalo je petero djece.

4. Crtanje karte s blagom (za djecu od 5 do 12 godina)

Voditeljica: Ida Mati, apsolvantica Likovne akademije
Razgovor o knjigama u kojima su čitali o kartama s blagom bio je poticaj djeci za crtanje vlastitih karata s blagom, pomoću pastela na papiru. Poneki su radili samostalno, poneki u grupama. Od rebrastoga kartona u boji izrađivali su sandučice s blagom i sakrili ih na tajnovitome mjestu na Poljani. Služeći se kartama, djeca su krenula u potragu s blagom. Prva skupina ili dijete koje otkrije sandučić s blagom bilo je nagrađeno zemljovidom Kulturno blago Hrvatske. Ostala djeca bila su nagrađena zemljovidima, malim drvenim globusima, knjizicama i slatkišima. Igraonica je poticala prostorno zapažanje, maštanje, istraživanje, natjecanje, ali i međusobno druženje, dogovor i toleranciju. Sudjelovalo je 12 djece.

5. Kinetička igraonica "Moja zemlja" (za djecu od 5 do 15 godina)

Voditeljica: Iva Matija Bitanga, apsolvantica Akademije likovne umjetnosti
Djeca su na kaširanom papiru izrezanom u obliku nepravilnih krugova i obojenih različitim bojama crtala voštanim pastelama svoj planet Zemlju i na njemu bića, nastambe, prijevozna sredstva, biljke... Krugovi

Igraonica kolaza reljefa od otpadnog tiskarskog papira
voditelj: Dražen Trogrlić
snimio: Boris Cujetanović

Crtanje karte s blagom
voditeljica: Ida Mati
snimio: Boris Cujetanović

su bili pričvršćeni na žicama razapetim na različitim visinama, od ograde parka do klupe u njemu, stvarajući krhku mobilnu strukturu na povjetarcu. Cilj je igraonice bio osvijestiti povezivanje statičkih elemenata (crteža) s kinetičkim (pokret vjetra), tradicionalnih crtačkih materijala (pastel) s modernim materijalima (žica), kao i ukazati na ulogu predvidljivosti i slučaja u umjetničkom stvaranju i igri.

Sudjelovalo je 13 djece.

6. Galaktički perivoj (za djecu od 7 do 15 godina)

Voditeljica: Jasminka Končec, apsolvantica Akademije likovne umjetnosti
S pomoću laganih industrijskih kugli od stiropora bijele boje, u tri veličine, djeca su stvarala čudesni "galaktički perivoj". Svaka je kugla, prema posebnom planu "perivoja" koji su djeca izradila s voditeljicom, bila postavljena na plastičnom stalku i smještena na travnjaku, varirajući u visini i veličini. Djeca su izabrala "svoje planete" prema vlastitoj dobi, bojila ih vodenim bojama, kolažirala različitim sitnim predmetima, šibicama, vatom, ukrasnim papirom, lišćem, voćem... Stvarajući "nadrealističku" galaksiju, park skulptura od laganog materijala u kojem se mogu slobodno igrati, bez straha od ozljeda, dodavajući i oduzimajući detalje, premještajući pojedine elemente perivoja, djeca su naučila razlikovati plastično od plošnog, prostorno od plastičnog, fiksno od elastičnog i sl. Sudjelovalo je 12 djece.

7. Karta ljudskog srca: fotogrami fiksirom (za dob od 5 do 77)

Voditelji: Sanja Bachrach i Mario Kristofić, fotografi i dizajneri
Ova je fotografska radionica bila namijenjena za svaku dob. Inspirirana je djelom Rolanda Barthesa "Svijetla komora" u kojem autor kaže: "Što će se dokinuti s ovom fotografijom koja žuti, blijedi iščezava i jednoga će je dana baciti u smeće... Ne samo "život" (ovaj je bio živ, živ je pozirao...), nego, ponekad, kako se kaže, ljubav..." Svaki je sudionik lagano umočio dlan u fiksirnu otopinu i prislonio ga na foto-osjetljivi papir. Nakon nekoliko minuta, pod djelovanjem svjetla, nastala je fina tekstura otiska dlana, dobivena fotografskim putem. Ako je otisak ljudskog dlana "karta sudbine", zbir ovih otisaka tvori imaginarnu kartu ljudskog srca. Sudionici su se za otiskivanje "svojeg srca" pripremali u portabl-kućici, poput negdašnjih portabl-fotografskih ateljea, posebno postavljenoj za tu svrhu na Poljani. Zatim su fotogramski otisci dlanova bili izloženi u travi oko kućice tvoreći neobičnu identifikacijsku kartu "ljudskih srca". U radionici je sudjelovalo 60 sudionika.

8. Putovanje zamišljenim prostorom i zemljopisna slagalica (za djecu od 5 do 15 godina)

Voditeljica: Manuela Vladić, akademska slikarica
Igraonica se sastojala od dva dijela:
a) Putovanje zamišljenim prostorom: prvo su se postavila pravila igre u

Interaktivna igraonica za djecu
autor: Ivan Marušić Klif
snimio: Boris Cvjetanović

Galaktički perivoj
voditeljica: Jasminka Končec
snimio: Boris Cvjetanović

kojoj djeca kistovima različitih debljina, "vozilima", putuju po papiru. Boja je pogonsko gorivo, papir je prostor za putovanje. Djeca osvještavaju pojmove dvodimenzionalnog i trodimenzionalnog "putovanja", te ovladavaju kistom i bojom.
b) Zemljopisna slagalica je igra u kojoj su se djeca okupila oko velikoga kruga izrezanog od papira. U sredini kruga bio je postavljen globus, a djeca su se kretala u krug. Na znak voditeljice djeca se zaustavljaju i nasumce biraju svoje mjesto u krugu koje će zatim izrezati. Izrezane "krugove" boja i ponovno slažu u novu cjelinu, zemljopisni "puzzle". Sudjelovalo je 15 djece.

9. Zemljovid-frotaži Gornjega grada (likovna radionica za mladež od 14 do 18 godina)

Voditelj: Vlado Gudac, profesor povijesti umjetnosti
Radionica se odvijala na cjelokupnom prostoru Gornjega grada. Grupa učenika srednjih škola istraživala je gornjogradske fasade i pločnike te uzimala otiske (frotaže) njima zanimljivih detalja uz pomoć grafitnih štapića i tankog papira za skiciranje. Nakon obilaska i izrade frotaža na licu mjesta, postavili su duge trake papira na posebno pripremljenoj drvenoj ploči na Vranicanijevoj poljani, krhku, crno-bijelu "mapu" Gornjega grada. Po pojedinim detaljima, primjerice, otiscima zahvala s mramornih ploča u Kamenitim vratima, mogla su se jasno otkriti mjesta s kojih su uzeti otisci. Cilj je radionice bio upoznati i dokumentirati trag povijesti, zabilježiti sadašnji trenutak, upoznati urbanizam Gornjega grada, uočiti različite teksture fasada, različite

materijale, ali i naš odnos prema prošlosti... Terenskim, praktičnim radom te jednostavnim likovnim postupkom – frotadžom – otkrivali su “slikarske” efekte, stvarajući neobičan spoj apstraktne kompozicije i realističkih detalja, dojmljiv prostorno-vremenski zemljovid Gornjeg grada. Sudjelovalo je 6 sudionika.

10. Gornji grad – carstvo znakova (radionica za srednjoškolce i studente)

Voditeljica: Kristina Leko-Fritz, akademska slikarica, Otvoreni likovni pogon
Radionica je bila nadahnuta ulomkom iz djela Rolanda Bartha “Carstvo znakova”. Sudionici radionice, nakon što su pročitali i razgovarali o ulomku iz poglavlja “Bez adresa”, dobivaju upute i bilježnicu i “traže svoje adrese”. Izrađujući “putovid” na licu mjesta, a ne po sjećanju, sudionici su se vratili na mjesto polaska i vrednovali zajedno s voditeljicom svoja “otkrića”. Cilj je radionice bio osvijestiti promatranje i kretanje, kombinirati opažanje i sjećanje, verbalizirati likovne činjenice i opredmetiti mentalne činjenice, stvarajući pritom imaginarno-dokumentarni zemljovid Gornjeg grada. Sudjelovalo je 8 sudionika.

Karta ljudskog srca – fotografiji s fiksirnom voditeljica: Sanja Bachrach i Mario Kristofić snimio: Boris Cvjetanović

programu Kartografa. Sudionici su izvlačili jednostavna i zabavna pitanja povezana sa zemljopisnim pojmovima, primjerice – Koja je rijeka u Hrvatskoj uvijek mirna? – a svaki je odgovor bio nagrađen skromnim i primjerenim darom,

igračkama, bojicama, knjigama, atlasima, kartama, globusima i sl. Kvizovi su protjecali u vrlo uzbudljivoj atmosferi, bilo je smijeha i suza, ali svaki je sudionik na kraju bio zadovoljan ponijevši sa sobom uspomenu na boravak u kartografskim radionicama.

Dokumentacija

Igraonice i radionice fotografski je zabilježio Boris Cvjetanović,

stalni suradnik MSU-a, nadahnuto zapažajući najzanimljivije detalje, uhvativši vruću atmosferu i živost događanja. Strahimir Draženović i Mladen Lučić zaslužni su za odličan videozapis radionica koji je uklobljen u video-film Kartografi – geognostičke projekcije za 21. stoljeće, u trajanju od 17 minuta, proizvodnja Art-filma iz Zagreba. Planira se i publikacija o kartografskim radionicama. Izgledat će poput plakata koji se sklapa kao harmonika, na čijoj se prednjoj stranici nalazi zajednički crtež djece nastao u igraonici Putovanje zamišljenim prostorom, a na poledini je dvadesetak fotografija koje pokazuju rad igraonica i radionica, popraćenih tekstom na hrvatskom i engleskom jeziku. Isti crtež služit će kao podloga za slagalicu (puzzle). Publikacija će

Putovanje zamišljenim prostorom voditeljica: Manuela Vladić snimio: Boris Cvjetanović

Kviz i nagrade

Svi su sudionici po završetku svojih igraonica i radionica, po grupama, mogli sudjelovati u kartografskom kvizu što ga je pripremila Zvezdana Murseli, suradnica u edukativnom

biti dio kutije u kojoj se nalazi slagalica. Publikaciju-igračku zamislili su Sanja Bachrach i Mario Kristofić. Planira se naklada od 300 primjeraka, a realizirat će se tijekom godine, čim se osiguraju financijska sredstva.

Evaluacija

Kartografske igraonice i radionice na otvorenome bile su najopsežniji i najzahtjevniji projekt u edukativnoj praksi Muzeja suvremene umjetnosti.

Pripremane su godinu dana i uključile su 15 suradnika: umjetnike, likovne pedagoge, profesore, dizajnere, fotografe, snimatelje...

Zahvaljujući dobroj koordinaciji svih službi Muzeja, vanjskim suradnicima, sponzorima, medijima, bilo je moguće planirati i izvesti taj

Kinetička igraonica "Moja Zemlja"
voditeljica: Iva Matija Bitanga
snimio: Boris Cujetanović

projekt istoga dana kad je otvoreno i pet izložaba Kartografa na pet lokacija u Zagrebu, stvarajući jedinstvenu atmosferu dinamičnosti, neformalnosti, "otkačenosti", tako karakterističnu za događanja u suvremenoj umjetnosti.

Igraonice i radionice pružile su nepretencioznu sliku sažete povijesti umjetnosti dvadesetog stoljeća, od dadaizma, nadrealizma, kinetičke umjetnosti, pop-arta, land-arta, do konceptualne umjetnosti, u kojoj su mnogi posjetitelji i sudionici prepoznali iskrenost, zanos, igru, znanje, rad i – ljubav. A treba li druge ocjene i nagrade od one što ju je zapisao jedan dječak u Bilježnici dojmova:

Ovo je bio najljepši dan u mom životu. Kad bi barem ovo trajalo svaki dan.

Summary:

Hot maps

Cartographers of the gnostic projection for the 21st century, an international project organised and initiated by Želimir Košćević of the Museum of Contemporary Art, was realised in June and July of 1997 by many experts, curators, architects, visual arts educators and designers. The educational programme was also an important part of the project. It was aimed at including different age groups, ranging from pre-school children to experts in the field of contemporary art, gathered by the International Symposium held at the Goethe Institute in Zagreb.

The cartographic playrooms and workshops in the open were the most extensive and demanding project in educational practice of the Museum of Contemporary Art. The preparations for it lasted for one

whole year, involved 15 associates, outside associates, the media and sponsors. Through the good co-ordination of all services at the Museum it was possible to plan the project and carry it out on the same day when five exhibitions were opened in five locations in Zagreb and thus to create a unified atmosphere.

Playrooms and workshops organised at the Vranicani poljana provided an unpretentious view of a condensed history of 20th century art, from Dada, Surrealism, Kinetic art, Pop-art and Land-art to Conceptual art, a view in which many visitors and collaborators recognised sincerity, the elements of a game, enthusiasm, work, knowledge and love.